

Noter

Innholdsfortegnelse

Note 1 - Regnskapsprinsipper	2
Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger	3
Note 3 - Segmentrapportering	5
Note 4 - Kapitaldekning	7
Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring	9
Note 6 - Tap på utlån og garantier	10
Note 7 - Nedskrivning på utlån og garantier	11
Note 8 - Misligholdte og tapsutsatte engasjement	12
Note 9 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring	13
Note 10 - Netto renteinntekter	14
Note 11 - Andre driftskostnader	15
Note 12 - Øvrige eiendeler	16
Note 13 - Annen gjeld	17
Note 14 - Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital	18
Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	19
Note 16 - Finansielle instrumenter og motregning	21
Note 17 - Likviditetsrisiko	22

Note 1 - Regnskapsprinsipper

SpareBank 1 SMN avlegger kvartalsregnskapet i samsvar med børsforskrift, børsregler og International Financial Reporting Standards (IFRS), godkjent av EU, herunder IAS 34 om delårsrapportering. Kvartalsregnskapet omfatter ikke all informasjon som kreves i et fullstendig årsregnskap og bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2015. Konsernet har i denne kvartalsrapporten benyttet de samme regnskapsprinsipper og beregningsmetoder som i siste årsregnskap.

Note 2 - Viktige regnskapsestimer og skjønsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimer, skjønsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimer og forutsetninger i note 3 Kritiske estimer og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Sikringsfondsavgift

Det har vært en diskusjon etter innføring av standarden, om den årlige avgiften til Bankenes Sikringsfond for 2015 og 2016 skulle vært kostnadsført i sin helhet første kvartal. Avgiften til Bankenes Sikringsfond ilegges normalt på bakgrunn av gjennomsnittlig garanterte innskudd og gjennomsnittlig beregningsgrunnlag for tidligere kvartaler. Det er ikke regulert hvorvidt en uttreden fra ordningen vil medføre tilbakebetaling av for mye innbetalt avgift. Praksis har vært en pro-rata belastning ved innmelding. Praksis og hensynet til likebehandling tilsier pro-rata også ved utmelding. Finansdepartementet vil beslutte dette ved enkeltvedtak. Dette har betydning for når avgiften skal innregnes i regnskapet. Finanstilsynet har i rundskrivet "Finanstilsynets kontroll med finansiell rapportering i 2015" 19.11.2015 konkludert med at sikringsfondsavgiften må kostnadsføres i sin helhet første kvartal hvert år og forventer at bankene endrer praksis fra første kvartal 2016. Finansdepartementet ba i april 2016 Finanstilsynet om å utarbeide utkast til forskriftsendring som ville gi bankene rett til refusjon av avgiften for den del av det aktuelle året banken ikke er medlem av sikringsfondet.

Finanstilsynet har nå utarbeidet høringsnotat og utkast til forskriftsendringer om utmåling av avgift ved uttreden fra sikringsordningen. SpareBank 1 SMN har i 2016 videreført tidligere praksis ved at avgiften periodiseres månedlig.

Kostnaden utgjorde 29 millioner kroner i første halvår 2016 mot 29 millioner kroner i første halvår 2015. Dersom avgiften til Bankenes Sikringsfond hadde blitt kostnadsført i sin helhet første kvartal 2016 hadde dette økt rentekostnaden med 29 millioner kroner i første halvår 2016 mot 25 millioner kroner i første halvår 2015.

Pensjoner

Konsernet har ikke innhentet ny pensjonsberegning per 30. juni da det ikke er identifisert forhold som vesentlig endrer pensjonsforpliktelsen. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 24 Pensjon i årsrapporten for 2015.

Selskaper holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap, og klassifiseres som holdt for salg.

Eiendeler og gjeld relatert til selskapet Brannstasjonen SMN AS er klassifisert som holdt for salg fra første kvartal 2016 basert på konsernledelsen og styrets godkjenning av salget av selskapet, samt at prosessen nå er kommet så langt at det er høyst sannsynlig at salget vil være gjennomført innen 12 måneder. Brannstasjonen SMN AS ble stiftet i 2012 etter at SpareBank 1 SMN kjøpte Kongensgt 2 som tidligere var brannstasjon. Formålet med kjøpet var å utvikle eiendommen til eget bruk da det på dette tidspunktet var plassbehov drevet av vekststrategi og etablering av kredittkortselskapet samt behov for å integrere SpareBank 1 Regnskapshuset SMN i bankens hovedkontor. I ettertid har det vist seg at plassbehovet likevel ikke er tilstede som følge av at digitalisering gir betydelige effektiviseringsgevinster på sikt.

2016 Q2 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets resultat	Eierandel
Mavi XV AS konsern	15	0	0	0	-0	100 %
Brannstasjonen SMN AS	202	16	-	-1	-1	100 %
Sum Holdt for salg	217	16	0	-1	-1	-

Urealisert gevinst i Visa Norge FLI som følge av Salg av Visa Europa til Visa Inc

Den andre november 2015 ble det offentliggjort en avtale mellom Visa Europe Ltd. og Visa Inc. der Visa Inc kjøper samtlige aksjer i Visa Europa. Transaksjonen består av et kontantvederlag på EUR 11,5 milliarder, konvertible preferanseaksjer på tidspunktet for annonsering estimert til EUR 5,0 milliarder, og et kontantvederlag på inntil EUR 4,7 milliarder, som utbetales fire år etter gjennomføring av Transaksjonen.

I forhold til den opprinnelige avtalen fra andre november 2015 har Visa Inc og Visa Europe Ltd inngått tilleggsavtale der det betingede vederlaget bortfaller og partene har blitt enige om at det i stedet skal utbetales et tilleggsvederlag på € 1,12 mrd inkludert renter som skal utbetales tre år etter closing.

SpareBank1 SMN er medlem av foreningen Visa Norge FLI («Visa Norge»), som er aksjonær i Visa Europe Ltd. I eiermøte i Visa Norge FLI 28. juni 2016 ble det vedtatt allokeringmodell for utdeling av vederlag til deltakerne og overføringen av kontantvederlaget ble gjennomført umiddelbart etter møtet. Vedtaket fastsatte også at fordelingsnøkkelen som skal benyttes for senere utbetalinger knyttet til transaksjonen (tilleggsvederlag og aksjer) skal være den samme.

SpareBank1 SMN har foretatt grundige vurderinger av den regnskapsmessige håndteringen av transaksjonen, herunder vurderinger av likviditet i forventet tildelte preferanseaksjer, aksjekursrisiko, valutarisiko og skatterisiko i transaksjonen. Eierinteressen i Visa Norge FLI er vurdert å være en finansiell eiendel og klassifisert i kategorien tilgjengelig for salg.

Etter IAS 39.46 skal eiendeler som er klassifisert som tilgjengelig for salg regnskapsføres til virkelig verdi så lenge virkelig verdi kan måles pålitelig.

SpareBank1 SMN har mottatt kontantvederlag på 63 millioner i andre kvartal 2016. Dette er inntektsført som utbytte i ordinært resultat. Samtidig er det reversert 52 millioner av tidligere innregnet urealisert verdiendring på Visa Norge FLI mot andre inntekter og kostnader (OCI).

Note 3 - Segmentrapportering

For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene, mens for tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernnivå.

Konsern 30. juni 2016

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Næring- liv	SB1 Markets	SB 1		SB 1		SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/elim	Total
				EM1	Finans MN	Regnskaps- huset SMN	Regnskaps- huset SMN				
Netto renteinntekter	449	471	-4	2	88	-0	-	-	-	-64	942
Renter av anvendt kapital	25	20	-	-	-	-	-	-	-	-46	-
Sum renteinntekter	474	492	-4	2	88	-0	-	-	-	-110	942
Netto provisjons- og andre inntekter	338	97	108	216	-5	126	-	-	-	-30	849
Netto avkastning på finansielle investeringer (**)	0	6	33	-	-	-	141	51	-	211	441
Sum inntekter	812	594	136	217	83	126	141	51	-	71	2.232
Sum driftskostnader	401	182	129	174	29	100	-	-	-	2	1.016
Resultat før tap	412	412	7	43	54	26	141	51	-	71	1.217
Tap på utlån, garantier m.v.	7	274	2	-	6	-	-	-	-	-1	287
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	405	138	5	43	48	26	141	51	-	71	928
EK avkastning *)	13,3 %	2,4 %									10,9 %
Balanse											
Utlån til kunder	89.299	37.454	-	-	4.933	-	-	-	-	896	132.583
Herav solgt Boligkreditt og Næringskreditt	-33.044	-1.749	-	-	-	-	-	-	-	-	-34.793
Individuell nedskrivning utlån	-23	-379	-	-	-8	-	-	-	-	-2	-412
Gruppenedskrivning utlån	-95	-304	-	-	-19	-	-	-	-	1	-418
Andre eiendeler	213	7	1.604	296	13	220	1.508	1.153	-	39.172	44.185
Sum eiendeler	56.349	35.029	1.604	296	4.919	220	1.508	1.153	-	40.066	141.145
Innskudd fra og gjeld til kunder	35.457	31.511	-	-	-	-	-	-	-	63	67.031
Annen gjeld og egenkapital	20.892	3.519	1.604	296	4.919	220	1.508	1.153	-	40.003	74.114
Sum egenkapital og gjeld	56.349	35.029	1.604	296	4.919	220	1.508	1.153	-	40.066	141.145

Konsern 30. juni 2015

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Nærings- liv	SB1 Markets	SB 1		SB1		BN Bank	Øvrige/elim	Total
				EM1	Finans MN	Regnskaps- huset SMN	SB1 Gruppen			
Netto renteinntekter	442	450	-1	1	73	-0	-	-	-32	934
Renter av anvendt kapital	31	37	-	-	-	-	-	-	-68	-
Sum renteinntekter	473	487	-1	1	73	-0	-	-	-100	934
Netto provisjons- og andre inntekter	348	84	23	191	0	117	-	-	26	790
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	0	7	26	-	-	-	128	35	166	362
Sum inntekter	821	578	49	193	73	117	128	35	93	2.086
Sum driftskostnader	370	175	59	164	27	97	-	-	58	950
Resultat før tap	451	403	-10	29	46	20	128	35	35	1.137
Tap på utlån, garantier m.v.	3	49	-	-	3	-	-	-	1	56
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	448	354	-10	29	43	20	128	35	33	1.080
EK avkastning *)	17,0 %	13,0 %								13,7 %
Balanse										
Utlån til kunder	81.352	38.090	-	-	3.937	-	-	-	1.140	124.519
Herav solgt Boligkreditt og Næringskreditt	-29.057	-1.283	-	-	-	-	-	-	-1	-30.340
Individuell nedskrivning utlån	-22	-136	-	-	-8	-	-	-	-2	-168
Gruppenedskrivning utlån	-90	-188	-	-	-17	-	-	-	-0	-296
Andre eiendeler	171	8	1.471	264	18	144	1.381	1.149	32.570	37.174
Sum eiendeler	52.353	36.490	1.471	264	3.930	144	1.381	1.149	33.707	130.888
Innskudd fra og gjeld til kunder	33.915	31.552	-	-	-	-	-	-	719	66.186
Annen gjeld og egenkapital	18.438	4.939	1.471	264	3.930	144	1.381	1.149	32.988	64.702
Sum egenkapital og gjeld	52.353	36.490	1.471	264	3.930	144	1.381	1.149	33.707	130.888
*) Fra og med tredje kvartal 2014 er regulatorisk kapital lagt til grunn ved beregning av anvendt kapital i PM og Næringsliv. Denne kapitalen er oppgrosset til 14,5 prosent for å være i tråd med bankens kapitalplan										
** Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler inkl. holdt for salg (mill. kr)									1. halvår 16	1. halvår 15
Kursgevinst/utbytte på aksjer									65	70
Obligasjoner og derivater									78	-21
Valuta- og renteforretninger Markets									54	64
Sum verdiendringer finansielle eiendeler									197	114
SpareBank 1 Gruppen									141	128
SpareBank 1 Boligkreditt									22	50
SpareBank 1 Næringskreditt									15	15
BN Bank									51	35
SpareBank 1 Kredittkort									14	10
Selskaper eid av SpareBank 1 SMN Invest									13	13
Andre selskaper									-11	-2
Sum avkastning på eierinteresser									244	249
Sum									441	362

Note 4 - Kapitaldekning

SpareBank 1 SMN benytter interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. Fra 31. mars 2015 har banken fått tillatelse til å benytte Avansert IRB for de foretakporteføljene som tidligere ble rapportert etter grunnleggende IRB-metode.

Per 30. juni 2016 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og motsyklisk buffer 1,5 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 11,5 prosent. Motsyklisk buffer økte fra 1,0 prosent til 1,5 prosent med virkning fra 30. juni 2016.

I forbindelse med endrede krav til betingelsene for fondsobligasjoner, vil de fondsobligasjonene som ikke tilfredsstillers de nye kravene over tid ikke kunne telle med som øvrig kjernekapital. Obligasjonene vil være gjenstand for en nedtrapping med 40 prosent i 2016 og 10 prosent deretter. SpareBank 1 SMN hadde per 30. juni 2016 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens rene kjernekapitaldekning faller under 5,125 prosent.

Morbanken beregner kapitalkrav vedrørende operasjonell risiko etter sjablongmetoden. Datterselskaper beregnes etter basismetoden.

Morbank				Konsern		
31.12.15	30.6.15	30.6.16	(mill. kr)	30.6.16	30.6.15	31.12.15
2.597	2.597	2.597	Eierandelskapital	2.597	2.597	2.597
-0	-0	-0	Egenbeholdning eierandelskapital	-7	-0	-21
895	895	895	Overkursfond	895	895	895
3.790	3.122	3.790	Utjevningfond	3.783	3.122	3.790
4.105	3.619	4.105	Grunnfondskapital	4.105	3.619	4.105
292	-	-	- Avsatt utbytte	-	-	292
40	-	-	- Avsatt gaver	-	-	40
279	139	221	Fond for urealiserte gevinster	233	148	290
-	-	5	Annen egenkapital	1.681	1.639	1.597
-	-	-	- Ikke-kontrollerende eierinteresser	403	301	318
-	1.117	938	Periodens resultat	771	871	-
11.998	11.489	12.552	Sum balanseført egenkapital	14.460	13.191	13.904
-447	-447	-473	Utsatt skattefordel, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-715	-664	-662
-	-	-	- Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	169	120	264
-332	-	-	- Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-	-	-332
-	-	-	- Ikke-kontrollerende eierinteresser bokført i annen egenkapital	-403	-301	-318
-	-	-	- Ikke-kontrollernde eierinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	203	47	132
-93	-4	-93	Overfinansiering pensjonsforpliktelse	-94	-	-43
-	-1.117	-938	Periodens resultat	-771	-871	-
-	882	707	Delårsresultat som inngår i kjernekapitalen (73 prosent etter skatt av konsernresultat)	540	636	-
-33	-30	-36	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-58	-43	-55
-164	-240	-124	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-187	-318	-239
-	-	-	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-389	-355	-458
10.928	10.533	11.594	Sum ren kjernekapital	12.757	11.443	12.192
950	950	950	Hybridkapital	1.362	1.217	1.310
495	491	493	Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser	493	491	495
-	-	-	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-9	-9	-9
12.373	11.974	13.037	Sum kjernekapital	14.604	13.142	13.988
			Tilleggskapital utover kjernekapital			
1.000	1.000	1.000	Ansvarlig kapital	1.647	1.692	1.647
786	786	673	Ansvarlig lånekapital omfattet av overgangsbestemmelser	673	786	786
-43	-43	-43	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-43	-43	-43
1.743	1.743	1.631	Sum tilleggskapital	2.278	2.435	2.390
14.116	13.717	14.668	Netto ansvarlig kapital	16.882	15.577	16.378

			Minimumskrav ansvarlig kapital			
1.027	1.148	1.027	Engasjement med spesialiserte foretak	1.169	1.391	1.213
1.049	927	1.095	Engasjement med øvrige foretak	1.143	965	1.105
1.093	1.104	1.137	Engasjement med massemarked eiendom	1.596	1.514	1.557
157	173	160	Engasjement med massemarked SMB	170	185	167
38	13	39	Engasjement med massemarked øvrig	43	13	40
1.221	1.148	1.238	Egenkapitalposisjoner IRB	3	0	0
4.585	4.513	4.696	Sum kredittrisiko IRB	4.123	4.068	4.082
64	199	18	Gjeldsrisiko	19	200	64
-	-	-	Egenkapitalrisiko	10	8	10
-	-	-	Valutarisiko	1	0	-
316	316	334	Operasjonell risiko	479	457	457
922	1.001	1.033	Engasjementer beregnet etter standardmetoden	1.931	1.926	1.805
53	30	47	Risiko for svekket kredittverdighet for motpart (CVA)	90	71	106
-	-	-	Overgangsordning	585	471	634
5.939	6.060	6.127	Minimumskrav ansvarlig kapital	7.237	7.201	7.157
74.243	75.746	76.592	Beregningsgrunnlag	90.464	90.010	89.465
3.341	3.409	3.447	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	4.071	4.050	4.026
			Bufferkrav			
1.856	1.894	1.915	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	2.262	2.250	2.237
2.227	2.272	2.298	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	2.714	2.700	2.684
742	757	1.149	Motsykliskbuffer, 1,5 prosent (1,0 prosent)	1.357	900	895
4.826	4.923	5.361	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	6.332	5.851	5.815
2.761	2.201	2.786	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	2.354	1.542	2.351
			Kapitaldekning			
14,7 %	13,9 %	15,1 %	Ren kjernekapitaldekning	14,1 %	12,7 %	13,6 %
16,7 %	15,8 %	17,0 %	Kjernekapitaldekning	16,1 %	14,6 %	15,6 %
19,0 %	18,1 %	19,2 %	Kapitaldekning	18,7 %	17,3 %	18,3 %
9,1 %	8,7 %	9,1 %	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)	6,8 %	6,5 %	6,7 %

Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring

Morbank				Konsern		
31.12.15	30.6.2015	30.6.2016		30.6.2016	30.6.2015	31.12.15
8.515	8.011	9.185	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	9.357	8.152	8.674
1.485	1.582	1.667	Havbruk	2.044	1.798	1.807
2.387	2.043	2.546	Industri og bergverk	2.823	2.333	2.675
3.141	3.768	2.934	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	3.432	4.247	3.598
2.482	2.690	2.395	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	2.591	2.856	2.666
6.043	5.999	5.370	Sjøfart og offshore	5.407	6.024	6.066
14.377	14.120	14.051	Eiendomsdrift	14.110	14.167	14.346
2.019	1.771	2.456	Forretningsmessig tjenesteyting	2.119	1.681	1.777
2.859	2.940	3.299	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	3.829	3.408	3.355
192	188	170	Offentlig forvaltning	186	208	211
1.458	2.324	1.626	Øvrige sektorer	1.512	2.342	1.477
44.958	45.435	45.699	Sum næring	47.411	47.215	46.653
78.575	75.473	82.619	Lønnstakere	85.171	77.304	80.725
123.533	120.908	128.318	Sum utlån inkl. Boligkreditt og Næringskreditt	132.583	124.519	127.378
31.944	28.965	32.952	Herav Boligkreditt	32.952	28.965	31.944
1.460	1.375	1.841	Herav Næringskreditt	1.841	1.375	1.460
90.129	90.568	93.525	Brutto utlån til kunder	97.790	94.179	93.974
174	159	402	- Individuelle nedskrivninger	412	168	183
358	278	398	- Nedskrivning på grupper av utlån	418	296	376
89.596	90.131	92.724	Netto utlån til kunder	96.960	93.715	93.415

Note 6 - Tap på utlån og garantier

Morbank

Tap på utlån (mill. kr)	1. halvår 16			1. halvår 15			2015		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-0	229	229	-2	-3	-5	2	9	11
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	40	40	-	-	-	-	80	80
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	6	4	9	4	50	54	7	58	65
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	3	2	5	3	3	7	8	4	12
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	1	1	2	2	1	3	6	3	9
Sum tap på utlån og garantier	7	274	281	3	49	52	11	148	159

Konsern

Tap på utlån (mill. kr)	1. halvår 16			1. halvår 15			2015		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-0	231	230	-2	-2	-4	3	9	11
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	2	39	42	1	-	1	2	80	82
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	6	4	10	5	50	56	8	59	67
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	6	2	8	5	4	10	13	7	21
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	1	1	2	3	3	6	8	4	12
Sum tap på utlån og garantier	12	275	287	6	50	56	18	151	169

Note 7 - Nedskrivning på utlån og garantier

Morbank

Individuelle nedskrivninger (mill. kr)	30.6.16			30.6.15			31.12.15		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.*	28	148	176	25	140	165	25	140	165
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	6	4	9	4	51	55	7	58	65
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	3	7	10	2	15	16	2	40	43
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	7	8	1	3	4	1	21	22
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	3	237	240	3	59	62	12	85	96
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier	23	381	405	22	137	160	28	148	176

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 2,3 mill. kroner, er oppført i balansen som gjeld under 'Annen gjeld'

Gruppenedskrivninger (mill.kr)	30.6.16			30.6.15			31.12.15		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	90	268	358	90	188	278	90	188	278
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	40	40	-	-	-	-	80	80
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	90	308	398	90	188	278	90	268	358

Konsern

Individuelle nedskrivninger (mill. kr)	30.6.16			30.6.15			31.12.15		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.*	31	153	184	27	146	173	27	146	173
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	6	4	10	5	52	57	8	59	67
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	4	7	10	2	15	17	3	42	46
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	7	8	1	3	4	1	21	22
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	4	239	243	4	61	65	14	87	102
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier	27	388	415	25	144	169	31	153	184

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 2,3 mill. kroner, er oppført i balansen som gjeld under 'Annen gjeld'

Gruppenedskrivninger (mill. kr)	30.6.16			30.6.15			31.12.15		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	96	281	376	94	201	295	94	201	295
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	2	40	42	1	-	1	2	80	82
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	97	321	418	95	201	296	96	281	376

Note 8 - Misligholdte og tapsutsatte engasjement

Morbank

Misligholdte utlån (mill. kr)	30.6.16			30.6.15			31.12.15		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Brutto mislighold over 90 dager *)	172	24	196	161	83	244	133	38	171
- Individuelle nedskrivninger	15	12	26	17	34	51	15	8	23
Netto misligholdte utlån	158	12	169	144	50	193	119	30	148
Avsetningsgrad	8 %	51 %	14 %	11 %	41 %	21 %	11 %	22 %	13 %
Andre tapsutsatte engasjement									
Tapsutsatte engasjement (ikke misligholdt)	28	1.163	1.190	11	349	361	45	341	387
- Individuelle nedskrivninger	9	369	378	5	103	108	13	139	152
Netto andre tapsutsatte engasjement	19	793	812	6	246	252	32	202	234
Avsetningsgrad	32 %	32 %	32 %	45 %	30 %	30 %	29 %	41 %	39 %

*) Det foreligger ikke mislighold på lån i garantiporteføljen overtatt fra BN Bank per andre kvartal

Konsern

Misligholdte utlån (mill. kr)	30.6.16			30.6.15			31.12.15		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Brutto mislighold over 90 dager *)	219	36	255	182	105	287	155	50	205
- Individuelle nedskrivninger	18	13	31	20	38	58	17	9	26
Netto misligholdte utlån	201	23	223	162	68	230	138	41	179
Avsetningsgrad	8 %	36 %	12 %	11 %	36 %	20 %	11 %	18 %	13 %
Andre tapsutsatte engasjement									
Tapsutsatte engasjement (ikke misligholdt)	28	1.171	1.198	11	357	368	49	350	399
- Individuelle nedskrivninger	9	375	384	5	106	111	14	144	158
Netto andre tapsutsatte engasjement	19	796	815	6	251	257	34	206	241
Avsetningsgrad	32 %	32 %	32 %	46 %	30 %	30 %	30 %	41 %	40 %

*) Det foreligger ikke mislighold på lån i garantiporteføljen overtatt fra BN Bank per andre kvartal

Note 9 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring

Morbank				Konsern		
31.12.15	30.6.15	30.6.16	(mill. kr)	30.6.16	30.6.15	31.12.15
2.541	2.464	2.660	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	2.660	2.464	2.541
674	559	426	Havbruk	426	559	674
2.518	2.137	1.598	Industri og bergverk	1.598	2.137	2.518
2.164	2.007	1.977	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	1.977	2.007	2.164
4.116	3.297	3.590	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	3.590	3.297	4.116
1.994	1.888	2.088	Sjøfart og offshore	2.088	1.888	1.994
4.295	4.783	4.970	Eiendomsdrift	4.754	4.604	4.099
4.836	4.713	5.282	Forretningsmessig tjenesteyting	5.282	4.713	4.836
4.643	4.743	4.949	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	4.503	4.411	4.138
7.221	7.938	8.446	Offentlig forvaltning	8.446	7.938	7.221
1.755	3.572	1.886	Øvrige sektorer	1.554	3.530	1.454
36.756	38.102	37.873	Sum næring	36.878	37.548	35.754
28.336	28.638	30.153	Lønnstakere	30.153	28.638	28.336
65.091	66.740	68.026	Sum innskudd	67.031	66.186	64.090

Note 10 - Netto renteinntekter

Morbank			Konsern			
2015	1. halvår 15	1. halvår 16	(mill. kr)	1. halvår 16	1. halvår 15	2015
			Renteinntekter			
112	53	61	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	26	18	43
3.447	1.782	1.518	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	1.637	1.835	3.669
304	151	135	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	134	151	304
1	0	-	Andre renteinntekter	9	6	16
3.865	1.987	1.714	Sum renteinntekter	1.806	2.011	4.031
			Rentekostnader			
147	82	70	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	70	27	148
968	527	330	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	323	517	949
840	420	362	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	362	420	840
149	74	73	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	73	74	149
3	2	2	Andre rentekostnader	7	11	20
54	29	29	Avgift Sparebankenes sikringsfond	29	29	54
2.161	1.133	866	Rentekostnader og lignende kostnader	864	1.077	2.159
1.703	854	848	Netto renteinntekter	942	934	1.872

Note 11 - Andre driftskostnader

Morbank			Konsern			
31.12.15	1. halvår 15	1. halvår 16	(mill. kr)	1. halvår 16	1. halvår 15	31.12.15
588	301	300	Personalkostnader	613	550	1.093
194	110	104	IT-kostnader	130	130	240
18	9	10	Porto og verditransport	12	11	22
55	23	26	Markedsføring	45	45	96
41	20	21	Avskrivninger	48	51	104
123	60	61	Driftskostnader faste eiendommer	52	50	100
68	30	32	Kjøpte tjenester	46	43	105
129	53	50	Øvrige driftskostnader	70	71	171
1.217	606	603	Sum driftskostnader	1.016	950	1.931

Note 12 - Øvrige eiendeler

Morbank			Konsern			
31.12.15	30.6.15	30.6.16 (mill. kr)	30.6.16	30.6.15	31.12.15	
33	-	33	Utsatt skattefordel	186	156	187
133	135	131	Varige driftsmidler	944	1.063	1.031
23	20	25	Opptjente ikke motatte inntekter	72	56	39
3	1.010	326	Fordringer verdipapirer	651	1.209	200
124	6	124	Pensjoner	125	6	125
95	63	94	Andre eiendeler	416	398	381
411	1.234	734	Sum øvrige eiendeler	2.395	2.889	1.962

Note 13 - Annen gjeld

Morbank			Konsern		
31.12.15	30.6.15	30.6.16 (mill. kr)	30.6.16	30.6.15	31.12.15
-	34	0	22	48	21
420	127	222	269	167	459
10	13	-	13	10	13
70	99	80	280	102	303
78	93	107	107	93	78
25	17	25	31	32	31
46	58	61	61	58	46
6	6	7	53	50	39
61	216	145	326	439	145
-	-	-	289	431	394
153	225	289	321	261	204
868	887	937	1.772	1.690	1.734

Note 14 - Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital

Konsern

Endring i verdipapirgjeld (mill. kr)	30.6.16	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.15
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	37.135	7.066	3.287	-658	34.014
Verdijusteringer	791	-	-	16	775
Påløpte renter	211	-	-	-155	365
Totalt	38.137	7.066	3.287	-797	35.154

Endring i ansvarlig lånekapital (mill. kr)	30.6.16	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.15
Ordinære ansvarlig lånekapital, nominell verdi	1.776	43	-	73	1.660
Evigvarende ansvarlig lånekapital, nominell verdi	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, nominell verdi	1.400	-	-	-	1.400
Verdijusteringer	89	-	-	-0	89
Påløpte renter	14	-	-	-0	14
Totalt	3.579	43	-	73	3.463

Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskasseveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata.

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data.

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. juni 2016:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	77	6.850	-	6.927
- Obligasjoner og sertifikater	3.375	16.487	-	19.862
- Egenkapitalinstrumenter	818	-	516	1.334
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.345	4.388
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	44	-	87	131
Sum eiendeler	4.314	23.379	4.948	32.640
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	92	5.832	-	5.924
- Egenkapitalinstrumenter	284	6	-	290
Sum forpliktelser	376	5.837	-	6.214

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. juni 2015:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	32	5.820	-	5.851
- Obligasjoner og sertifikater	3.102	11.980	-	15.082
- Egenkapitalinstrumenter	700	-	607	1.307
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.677	4.719
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	40	40
Sum eiendeler	3.833	17.842	5.324	26.999
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	32	4.579	-	4.610
Sum forpliktelser	32	4.579	-	4.610

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. juni 2016:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.16	4.405	574	108	5.087
Tilgang	148	15	31	194
Avhending	-230	-47	-3	-281
Netto gevinst/tap på finansielle intrumenter	22	-26	-49	-52
Utgående balanse 30.6.16	4.345	516	87	4.948

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. juni 2015:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.15	3.277	625	35	3.937
Tilgang	1.690	8	3	1.701
Avhending	-267	-22	-2	-291
Netto gevinst/tap på finansielle intrumenter	40	-4	3	40
Endring verdsettelsesmodell fastrentelån	-64	-	-	-64
Utgående balanse 30.6.15	4.677	607	40	5.324

Note 16 - Finansielle instrumenter og motregning

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 SMN har to sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. For privat- og næringslivskunder anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet. Mot finansielle institusjoner inngår banken standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. I tillegg har banken inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA) mot de mest sentrale motpartene. Per 30. juni 2016 har banken 27 aktive CSA-avtaler. Bankens inngår utelukkende avtaler med kontanter som sikkerhet. Håndteringen av disse avtalene har banken satt ut til SEB Prime Collateral Services, det vil si at de håndterer marginkravene på vegne av banken.

SpareBank 1 SMN ble i oktober 2015 registrert som GCM medlem på NASDAQ OMX Clearing AB. Bankens har fra desember 2015 tilbudt kunder clearingrepresentasjon knyttet til kundens handel av strøm- og laksederivater på NASDAQ OMX Oslo ASA og Fish Pool ASA. Clearingrepresentasjon innebærer at banken trer inn i kundens sted som motpart overfor NASDAQ OMX Clearing AB og blir forpliktet overfor NASDAQ til å stille marginsikkerhet og å gjennomføre oppgjør av kontrakter og betale gebyrer. Kundene vil for bankens eksponering som GCM stille sikkerheter bestående av kontantdepot og/eller pant i eiendeler.

For verdipapir og derivater som handles over Oslo Børs benytter datterselskapet SpareBank 1 Markets DNB ASA som clearingagent overfor Oslo Clearing. Eventuelle marginsikkerheter betales konto i DNB. DNB operer som agent mellom SpareBank 1 Markets og Oslo Clearing. Det betyr at det er Oslo Clearing som er SpareBank 1 sin motpart.

Tabellen viser hva som Morbanken og Konsernet netto kan motregne ved konkurs eller mislighold.

Morbank

Periode	Type finansielt instrument	Beløp som bare kan nettes ved konkurs eller mislighold (mill. kr)
30.6.16	Derivater	1.367
30.6.15	Derivater	1.416
31.12.15	Derivater	2.149

Konsern

Periode	Type finansielt instrument	Beløp som bare kan nettes ved konkurs eller mislighold (mill. kr)
30.6.16	Derivater	1.417
30.6.15	Derivater	1.416
31.12.15	Derivater	2.178

Note 17 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler. Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil.

Konsernet reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder, løpetider og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. Det foreligger beredskapsplaner både for konsernet og SpareBank 1-alliansen for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder. Disse hensyntar perioder med både bankspesifikke, systemmessige krisescenarier og en kombinasjon av disse. Konsernet har som mål å kunne overleve i tolv måneder i ordinær drift uten tilgang på ny ekstern finansiering.

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av senior obligasjonslån og OMF var 2,95 år ved utgangen av andre kvartal 2016. Samlet LCR var 149 prosent ved utgangen av andre kvartal og gjennomsnittlig samlet LCR var 123 prosent i kvartalet. LCR i norske kroner og euro var henholdsvis 141 og 466 prosent ved utgangen av kvartalet.